

חק לישראל – פרשת בחוקותי יום ג'

תורה – ויקרא פרק כו'

(יג) אָנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִהֵיטֵד לָהֶם עֲבָדִים וְאֲשַׁבֵּר מִטַּת עַלְכֶם וְאוֹלֶךְ אֶתְכֶם קוֹמְמִיּוֹת: (יד) אָנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִהֵיטֵד לָהֶם עֲבָדִים וְאֲשַׁבֵּר מִטַּת עַלְכֶם וְאוֹלֶךְ אֶתְכֶם קוֹמְמִיּוֹת: (טו) אָנֹכִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם דִּי אִפְקִיד יִתְכוּן מֵאֶרְעָא דְמִצְרַיִם מִלְמַהוּי לְהוֹן עֲבָדִין וְתַבְרִית גִּיר עֲמִמְיָא מִנְכוּן וְדַבְרִית יִתְכוּן לְחִירוּתָא:

(יד) וְאִם לֹא תִשְׁמְעוּ לִי וְלֹא תַעֲשׂוּ אֵת כָּל הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה: (טו) וְאִם לֹא תִשְׁמְעוּ לִי וְלֹא תַעֲשׂוּ אֵת כָּל הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה: (טז) וְאִם לֹא תִקְבְּלוּן לְמִימְרֵי וְלֹא תַעֲבְדוּן יְת כָּל פְּקוּדֵיָא הָאֵלִי:

(טז) וְאִם בְּחַקְתִּי תִמְאָסוּ וְאִם אֵת מִשְׁפָּטֵי תִגְעַל נַפְשְׁכֶם לְבַלְתִּי עֲשׂוֹת אֵת כָּל מִצְוֹתַי לְהַפְרֹכֶם אֵת בְּרִיתִי: (טז) וְאִם בְּחַקְתִּי תִמְאָסוּ וְאִם אֵת מִשְׁפָּטֵי תִגְעַל נַפְשְׁכֶם לְבַלְתִּי עֲשׂוֹת אֵת כָּל מִצְוֹתַי לְהַפְרֹכֶם אֵת בְּרִיתִי: (טז) וְאִם בְּקִנְיֵי תִקְוְצוּן וְאִם יְת דִּינֵי תַרְחַק נַפְשְׁכוּן בְּדִיל דְלֹא לְמַעַבְד יְת כָּל פְּקוּדֵי לְאִשְׁנִיּוּתְכוּן יְת קִימֵי:

(טז) אִף אָנִי אֶעֱשֶׂה זֹאת לָכֶם וְהַפְקַדְתִּי עֲלֵיכֶם בְּהִלָּה אֵת הַשְּׁחַפָּת וְאֵת הַקְדַּחַת מְכַלּוֹת עֵינַיִם וּמְדִיבַת נֶפֶשׁ וְזִרְעָתָם לְרִיק וְזִרְעָתָם וְאֶכְלָהוּ אִיבֵיכֶם: (טז) אִף אָנִי אֶעֱשֶׂה זֹאת לָכֶם וְהַפְקַדְתִּי עֲלֵיכֶם בְּהִלָּה אֵת הַשְּׁחַפָּת וְאֵת הַקְדַּחַת מְכַלּוֹת עֵינַיִם וּמְדִיבַת נֶפֶשׁ וְזִרְעָתָם לְרִיק וְזִרְעָתָם וְאֶכְלָהוּ אִיבֵיכֶם: (טז) אִף אָנֹכִי אֶעֱבַד דָּא לְכוּן וְאִסְעַר עֲלֵיכוּן בְּהִלָּתָא יְת שְׁחַפָּתָא וְיְת קְדַחַתָּא מְחַשְׁבוּ עֵינֵי וּמַפְחָו נֶפֶשׁ וְתִזְרְעוּן לְרִיקָנוּ וְזִרְעוּן וְיִכְלָצִיה בְּעֲלֵי דְבִיכוּן:

(יז) וְנָתַתִּי פָנַי בְּכֶם וְנִגְפַתֶּם לְפָנַי אִיבֵיכֶם וְרָדוּ בְכֶם שְׁנְאֵיכֶם וְנִסְתָּם וְאִין רָדַף אֶתְכֶם: (יז) וְנָתַתִּי פָנַי בְּכֶם וְנִגְפַתֶּם לְפָנַי אִיבֵיכֶם וְרָדוּ בְכֶם שְׁנְאֵיכֶם וְנִסְתָּם וְאִין רָדַף אֶתְכֶם: (יז) וְאִתּוּן רִיגְזֵי בְכוּן וְתַתְּבְרוּן קְדָם בְּעֲלֵי דְבִיכוּן וְיִרְדוּן בְּכוּן סְנְאֵיכוּן וְתַעֲרִקוּן וְלִית דְּרָדִיף יִתְכוּן:

רש"י

לפני ה' שמכירו ומתכוין למרוד בו וכן באנשי סדום (שם יג) רעים וחטאים לה' מאד מכירים את רבונם ומתכוונים למרוד בו: ולא תעשו – (ת"כ) משלח תלמדו לא תעשו הרי שתי עבירות:

(טו) ואם בחקתי תמאסו – מואסם באחרים העושים: משפטי תגעל נפשכם – שונאם החכמים: לבלתי עשות – מונע את אחרים מעשות: את כל מצותי – כופר שלא לוייתם לכך נאמר את כל מצותי ולא נאמר את כל המצות: להפרכם את צייתי – כופר בעיקר הרי שבע עבירות הראשונה גוררת השניה וכן עד השביעית ואלו הן. לא למד. ולא עשה. מואסם באחרים העושים. שונאם את החכמים.

(יג) אני ה' אלהיכם – כדאי אני שתאמינו בי שאני יכול לעשות כל אלה שהרי הולאתי אתכם מארץ מצרים ועשיתי לכם נסים גדולים: מטת – כמין יחד צפני ראשי העול המעבדים המוסרה שלא תלך מראש השור ויתיר הקשר כמו (ירמיה כז) עשה לך מוסרות ומוטות קבילי"א צלע"ז: קוממיות – בקומה זקופה:

(יד) ואם לא תשמעו לי – להיות עמלים בתורה. ולדעת מדרש חכמים יכול לקיום המצות כשהוא אומר ולא תעשו וגו' הרי קיום מצות אומר הן מה אני מקיים ואם לא תשמעו לי להיות עמלים בתורה ומה ת"ל לי אין לי אלא זה המכיר את רבונם ומתכוין למרוד בו וכן צנמרוד (צראשית ז) גבור ליד

חק לישראל – פרשת בחוקותי יום ג'

אחרים סבורים שיחיה ת"ל ומדינות נפש: וזרעתם לריק זרעכם – זורעה ואינה מנמחת ומעתה מה אויביכם באים ואוכלים ומה ת"ל ואכלוהו אויביכם הא כייל זורעה שנה ראשונה ואינה מנמחת שנה שנייה מנמחת ואויבים באים ומונאים תבואה לימי המזרז ושפנים מתים ברעב שלא לקטו תבואה אשחקד. ד"א וזרעתם לריק זרעכם כנגד הבנים והבנות הכתוב מדבר שאתה עמל בהם ומגדלן והחטא בא ומכלה אותם שנאמר (איכה ב) אשר טפחתי ורבייתי אויבי כלם: ונתתי פני בכס – כמו שנאמר בטובה ופניתי אליכם כך נאמר ברעה ונתתי פני משלו משל למלך שאמר לעבדיו פונה אני מכל עסקי ועוסק אני עמכם לרעה: ונגפחם לפני אויביכם – (ת"כ) שיהא הגמות הורג אתכם מצפנים ובעלי דביוכון מקיפין אתכם מבחוץ: ורדו בכס שנאיכם – (ת"כ) שאיני מעמיד שונאים אלא מכס וככס שבשעה שאומות העולם ע"א עומדים על ישראל אינם מצדקים אלא מה שבגלוי שנאמר (שופטים ו) והיה אם זרע ישראל ועלה מדין ועמלק ובני קדם וגו' ויחנו עליהם וישחיתו את יבול הארץ אבל בשעה שאעמיד עליכם מכס וככס הם מחפשים אחר המטמוניות שלכם וכן הוא אומר (מיכה ג) ואשר אכלו שאר עמי ועורם מעליהם הפשיטו וגו': ונסתם – מפני אימה: ואין רודף אתכם – יט מצלי כח:

מונע את האחרים. כופר במצוות. כופר בעיקר:

(טז) והפקדתי עליכם – יד ומויתי עליכם: שחפת – חולי שמסחף את הבשר אנפולי"ש בלע"ז דומה לנפוח שהוקלה נפחתו ומראית פניו זעופה: קדחת – חולי שמקדיח את הגוף ומחממתו ומזעירו כמו (דברים לב) כי אש קדחה באפי: מכלות עינים ומדיבה נפש – העינים רופות וכלות לראות שיקל וירפא וסוף שלא ירפא וידלצו הנפשות של משפחתו במותו. כל תאוה שאינה באה ותוחלת ממושכה קרויה כליון עינים: וזרעתם לריק – תזרעו ולא תצמח ואם תצמח ואכלוהו אויביכם:

(יז) ונתתי פני – פנאי שלי פונה אני מכל עסקי להרע לכם: ורדו בכס שנאיכם – כמשמעו ישלטו בכס. אגדת ת"כ מפרשה זו: אף אני אעשה זאת – איני מדבר אלא באף וכן אף אני אלא עמם בקרי: והפקדתי עליכם – שיהיו המכות פוקדות אתכם מזו לזו עד שהראשונה פקודה אלכם אביא אחרת ואסמכנה לה: בהלה – מכה המזהלת את הבריות ואיזו זו מכת מותן: את השחפת – יש לך אדם שהוא חולה ומוטל במטה אבל בשרו שמור עליו ת"ל שחפת שהוא נשחף או עתים שהוא נשחף אבל נוח ואינו מקדיח ת"ל ואת הקדחת מלמד שהוא מקדיח או עתים שהוא מקדיח וסבור הוא בעצמו שיחיה ת"ל מכלות עינים או הוא אינו סבור בעצמו שיחיה אבל

נביא – ירמיה פרק יז' ח'–יב'

(ח) וְהָיָה כַּעֲזֵי שְׂתוּל עַל מַיִם וְעַל יוֹבֵל יִשְׁלַח שְׂרָשָׁיו וְלֹא יָדָא (יְדָאָה) כִּי יִבֵּא חֵם וְהָיָה עֲלֵהוּ רַעַן וּבִשְׁנַת בְּעִרְתָּ לֹא יִדָּאָג וְלֹא יִמֵּשׁ מַעֲשׂוֹת פְּרִי: (ט) וַיְהִי כַּאֲשֶׁר דִּשְׁתִּיל עַל מַבּוּעַ דְּמִין וְעַל נַגְרִין יִשְׁלַח שׁוֹרְשׁוֹהִי וְלֹא יִחַזִּי אֲרִי יִיתִי חוּמָא וַיְהוֹן טְרַפְוִהי עֲבוּף וּבִשְׁנַת בְּעוֹרְתָא לֹא יִתֵּר וְלֹא יִפְסוּק מִלְּמַעְבֵּד פְּרִין:

(ט) עֵקֶב הַלֵּב מִכֵּל וְאֲנֵשׁ הוּא מִי יִדְעֵנוּ: (י) נביל לבא מכולא ותקיף הוא מן ידעיניה:

(י) אֲנִי יְהוָה חֹקֵר לֵב בַּחוּן כְּלִיּוֹת וְלִתְתָּ לְאִישׁ כְּדָרְכוֹ (כְּדָרְכָיו) כְּפָרִי מְעַלְלָיו: (י) אַנָּא יי חקר לבא בחר כוליתא ולמתן לאנש כאורחתיה כפירי עובדוהי:

חק לישראל – פרשת בחוקותי יום ג'

(יא) קָרָא דָּגֵר וְלֹא יִלָּד עֵשָׂה עֵשֶׂר וְלֹא בְּמִשְׁפַּט בְּחֻצֵי יָמֹו (וַיְמִיּוּ) יַעֲזֹבֵנוּ וּבְאַחֲרֵיתוֹ יִהְיֶה נֶבֶל: (יא) הא כקוראה דמכנש בעין דלא דיליה ומשחין אפרוחין דבתרוהי לא יהבון כן כל גבר רשיע דקני נכסין דלא בדינא בפלגות יומוהי שביק להון ובסופיה מתקרי רשיעיא: (יב) פֶּסַע כְּבוֹד מְרוֹם מְרֹאשׁוֹן מְקוֹם מְקֻדְשָׁנוּ: (יב) פורענותא תתעביד מניה מן קדם דשכנתיה על כורסי יקרא בשמי מרומא עיל מן אולא מקביל אתר בית מקדשנא:

רש"י

(ח) ולא יראה – העז כי יצא חוס. בצורת – לשון רעב פאמל"א זלעז, ל"א בצורת לשון מצלר וכן חצרו מנחס. לא ילאג – לא יפחד: (ט) עקוב הלז – מלא תואנה ועקובה מכל רעה. ואנוש – לשון חולי וחליו הוא זה. מי ידענו – הוא סבור מי ידענו אני ה' חוקרו: (י) קורא דגר – קוק"ו גלונלנ"ט זלעז. ולא ילד – הקורא הזה מושך אחריו אפרוחים שלא ילד. דגר – ציפוף שמלפף העוף בקולו

למשוך אפרוחין אחריו ואלו שהקורא דגר לא ילכו אחריו משגללו שאינם מינו כד עושה עושר ולא זמספט. יהיה נבל – מתקרי רשיעא: (יג) כסא כבוד וגו' – לפי שזא לומר כל עוזבין יבושו מתחיל בקילוסו של מקום ומדבר לפניו אתה שזכא כבוד ומרו' מראשי' צריאות עולם ומכוון כנגד מקדשנו:

בתובים – משלי כט' יט'–כג'

(יט) בְּדַבְרֵים לֹא יוֹסֵר עֶבֶד בִּי יָבִין וְאִין מַעֲנָה: (יט) במלי לא מתרדי עבדא דידע גיר ולא בליע: (כ) חֲזִיתָ אִישׁ אֵץ בְּדַבְרֵיו תִּקְוֶה לְכֶסֶל מִמֶּנּוּ: (כ) אין חזיתא גברא דמערקלין מלוי סבויא דטב הוא סכלא מניה: (כא) מִפִּנֵּק מִנְעֵר עֶבְדּוֹ וְאַחֲרֵיתוֹ יִהְיֶה מְנוּן: (כא) מתפנק מן טליותיה לעבדא נהוי ובאחרייתה יהי מנסח: (כב) אִישׁ אֵף יִגְרֶה מְדוֹן וְבַעַל חֲמָה רַב פֶּשְׁעֵי: (כב) גברא רגזנא מרגג תיגרי וגברא חמתנא סגיעין חובוי: (כג) גְּאֹת אָדָם תִּשְׁפִּילְנוּ וְשִׁפְל רֹחַ יִתְמַךְ כְּבוֹד: (כג) רמותא דבר נשא תשפלניה ומן דמכביא רוחיה נפלג יקרא:

רש"י

(יט) כי יבין ואין מענה – כיון שרואהו שמוכחו שותק והוא חוזר ומקלקל לכך כריך ליסרו במכות ועונשין ולא דבר עם עבד ממש אלא על כל הממרי' דברי השופטים: (כ) אץ זכריו – ממחר ונזהל להשיב. תקוה לכסיל ממנו – יש לכסיל תקוה יותר ממנו: (כא) מפנק מנער עבדו – ילך הרע. מנון – שליט וכן לפני שמש ינון שמו (תהלים עב) וכן

כל נין שבמקרא שהגין קם תחת אביו לשלוט זככסוי: (כז) איש אף יגרה מדון – כמשמעו מדון מדת הדין: (כג) יתמוך כבוד – יקרב אל הכבוד ותומך זו תמיד:

חק לישראל – פרשת בחוקותי יום ג'

משנה – קדושין פרק ד'

(א) עֲשֶׂרָה יוֹחֲסִין עָלוּ מִבְּבֵל, בְּהֲנִי, לְוֵי, יִשְׂרָאֵל, חֲלָלִי, גְרִי, וַחֲרוּרֵי, מִמְּזוּרֵי, נְתִינֵי, שְׁתוּקֵי, וְאֶסוּפֵי. בְּהֲנִי לְוֵי וַיִּשְׂרָאֵלִי, מִתְּרִים לָבוֹא זֶה בְּזֵה. לְוֵי יִשְׂרָאֵלִי חֲלָלִי גְרֵי וַחֲרוּרֵי, מִתְּרִים לָבוֹא זֶה בְּזֵה. גְרֵי וַחֲרוּרֵי מִמְּזוּרֵי וּנְתִינֵי שְׁתוּקֵי וְאֶסוּפֵי, כָּלֶם מִתְּרִין לָבוֹא זֶה בְּזֵה:

דקהל: שתוקי ואסופי – מפרש להו ואזיל: גיורי וחרורי ממזרין כו' כולם מותרין לבא זה בזה – דקהל גרים לא אקרי קהל, ולא הוזהרו ממזרים לבא דקהל גרים. אצל לוי וישראלים בממזרי לא. ושתוקי ואסופי ספק ממזרים הם ומותרין להתערב בממזר ודאי, דאמרינן דקהל ודאי הוא דלא יבא, הא דקהל ספק יבא:

רע"ב – (א) עשרה יוחסין עלו מדבבל – שהפריש עזרא כל הפסולים שהיו בדבבל והולכין עמו, כדי שלא יתערבו עם המיוחסין, מאחר שאין שם ז"ל חללי – כהנים שנולדו מן הפסולות לכהונה, כגון אלמנה לכהן גדול, גרושה חללה זונה לכהן הדיוט: חרורי – עבדים משוכררים: נתיני – גבעונים שמו צימי יהושע, ונאסרו לבא

(ב) וְאֵלֹהֵי הֵם שְׁתוּקֵי, כֹּל שֶׁהוּא מִכִּיר אֶת אָמוֹ וְאֵינּוּ מִכִּיר אֶת אָבִיו. וְאֶסוּפֵי, כֹּל שֶׁנֶּאֱסַף מִן הַשּׁוּק וְאֵינּוּ מִכִּיר לֹא אָבִיו וְלֹא אָמוֹ. אָבָא שְׁאוּל הִיָּה קוֹרָא לְשְׁתוּקֵי, בְּדוּקֵי:

שבדוקין את אמו. אם אמרה לכשר נבעלת, הולד כשר. והלכה כאבא שאול:

רע"ב – (ב) שתוקי, כל שהוא מכיר את אמו – שקורא אבא, ואמו משתתפו: דוקי –

(ג) כָּל הָאֲסוּרִים לָבוֹא בְּקֹהֵל, מִתְּרִים לָבוֹא זֶה בְּזֵה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹסֵר. רַבִּי אֶלִיעֶזֶר אוֹמֵר, וְדָאן בְּדוּדָאן, מִתְּרֵי. וְדָאן בְּסַפְקוֹ, וְסַפְקוֹ [בְּדוּדָאן, וְסַפְקוֹ] בְּסַפְקוֹ, אֶסוּרֵי. וְאֵלֹהֵי הֵן הַסְּפִקוֹת, שְׁתוּקֵי, אֶסוּפֵי, וְכוּתֵי:

בולדן מותר – כגון ממזרי נתיני: ודאן בספיקו – ממזרי ונתיני בשתוקי ואסופי: ספיקו בספיקו – שתוקי בשתוקי, ואסופי בשתוקי, ואסופי בשתוקי, ואסופי בשתוקי. אע"פ שזה ספק וזה ספק אסור, שמא זה כשר וזה פסול. והלכה כרבי אליעזר: כותי – הו ספיקייהו, לפי שאין בקיאיין בתורת גטין וקדושין. והאידינא עשאום כנכרים גמורים לכל דבריהם:

רע"ב – (ג) כל האסורים לבא דקהל – אע"ג דתנינן לה ברישא ממזרי ונתיני וכו' מותרים לבא זה בזה, הא קמ"ל כגון גר עמוני ומואבי עם ממזר שתוקי ואסופי: ר"י אוסר – מפרש בגמרא דהכי קאמר, אפילו ר' יהודה שאוסר גר בממזרת, הני מילי גר של שאר נכרים שמוחר לבא דקהל הוא דאסור בממזרת לרבי יהודה דס"ל קהל גרים אקרי קהל, אצל גר עמוני ומואבי שאסור לבא דקהל מודה רבי יהודה שמוחר בממזרת: ודאן

(ד) הַנּוֹשֵׂא אִשָּׁה כֹּהֵנֶת, עֲרִיף לְבִדּוּק אַחֲרֶיהָ אַרְבַּע אֲמֵהוֹת שֶׁהֵן שְׂמוּנָה, אֲמֵה וְאֵם אֲמֵה, וְאֵם אָבִי אֲמֵה וְאֲמֵה, וְאֵם אָבִי אֲמֵה וְאֲמֵה. לְוֵיהָ וַיִּשְׂרָאֵלִית, מוֹסִיפִין עֲלֶיהֶן עוֹד אַחַת:

אם אם אביה, אם אם אביה, אם אם אביה, אם אם אביה, זולקים בהם שלא היה באחת מהן מן הפסולות: ואם היתה לוייה וישראלית – וכהן בא לכנסה: מוסיפין עליהן עוד אחת – אם

רע"ב – (ד) ארבע אמהות – ב' מאל האב וב' מאל האם: שהם שמה – ארבע מן האב. וארבע מן האם. ואלו הן, אמה, אם אמה, אם אבי אמה, אם אבי אמה, אם אבי אמה, אם אבי אמה,

חק לישראל – פרשת בחוקותי יום ג'

במשפחה שקרא עליה ערער, אבל משפחה שאין בה חשד אינו צריך לבדוק, שכל המשפחות בחזקת כשרות הן עומדות. והאיש בלבד הוא שצריך לבדוק כשצא לישא אשה ממשפחה שיש בה חשד, אבל כהנת שצאת לינשא אינה צריכה לבדוק אחר האיש, שלא הוזהרו כשרות לינשא לפסולים, וכהנת מותרת לכתחלה להנשא לגר ולחלל, וכ"ש לזוהר וישראלית:

(ה) אין בודקין לא מן המזבח ולמעלה, ולא מן הדיוכן ולמעלה, ולא מן סנהדרין ולמעלה. וכל שהחזקו אבותיו משוטרי הרבים וגבאי צדקה, משיאין לפהנה ואינו צריך לבדוק אחריהן. רבי יוסי אומר, אף מי שהיה חתום עד בערכי הישנה של צפורי. רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר, אף מי שהיה מכתב באסטרטיא של מלך:

רע"ב – (ה) אין בודקין מן המזבח ולמעלה – התחיל לבדוק באמהות ומלא שצדי אביה שימש על גבי המזבח א"ל לבדוק אחר אם אבי אביה, לכיון דבנה שמש ע"ג המזבח בידוע שמוחם היה: ולא מן הדוכן ולמעלה – אם מלא שהיה משורר על הדוכן: ולא מן הסנהדרין ולמעלה – ודוקא מן הסנהדרין שצירוסלים ואפילו מאותן שדנין דיני ממונות בלבד, שלא היו מעמידין מן הסנהדרין צירוסלים אלא כהן ולוי וישראל מיוחס, שנאמר (במדבר י"א) והתיצבו שם עמד,

(ו) בת חלל זכר, פסולה מן הפהנה לעולם. ישראל שנשא חללה, בתו פשרה לפהנה. חלל שנשא בת ישראל, בתו פסולה לפהנה. רבי יהודה אומר, בת גר זכר פבת חלל זכר:

רע"ב – (ו) בת חלל זכר פסולה מן הכהונה לעולם – בת בנו או בת בן בנו, עד סוף כל הדורות. אבל בת בתו מישראל כשרה לכהונה,

(ז) רבי אליעזר בן יעקב אומר, ישראל שנשא גיורת, בתו פשרה לפהנה. וגר שנשא בת ישראל, בתו פשרה לפהנה. אבל גר שנשא גיורת, בתו פסולה לפהנה. אחד גר ואחד עבדים משחררים, אפלו עד עשרה דורות, עד שתהא אמו מישראל. רבי יוסי אומר אף גר שנשא גיורת, בתו פשרה לפהנה:

רע"ב – (ז) ר"א בן יעקב אומר כו' – מסקינן בגמרא שהצא לימלך מורין לו כר"א ב"י שלא ישא כהן בת גר וגיורת. אבל אם

נשא, הלכה כר' יוסי, ואין מוציאין אותה מידו, וזרעו ממנה כשר:

(ז) ר"א בן יעקב אומר כו' – מסקינן בגמרא שהצא לימלך מורין לו כר"א ב"י שלא ישא כהן בת גר וגיורת. אבל אם

חק לישראל – פרשת בחוקותי יום ג'

(ח) האומר בני זה ממזר, אינו נאמן. ואפלו שניהם אומרים על העבר שפמעייה ממזר הוא, אינם נאמנים. רבי יהודה אומר, נאמנים:

כשרות: ר' יהודה אומר נאמנים – טעמא דר' יהודה דכתיב יכיר, וכירנו לאחרים. מכאן שהאב נאמן לפסול את בנו, ואין האם נאמנת על בנו. ודוקא על בנו הוא נאמן, אבל לא על בן בנו שאם היו לבן זה בנים אינו נאמן לפסול. והלכה כר' יהודה:

רע"ב – (ח) האומר בני זה ממזר הוא אינו נאמן – דקרוב הוא אכלו ואין קרוב כשר להעיד: ואפילו שניהם – הצעל ואשתו. ולא מציעא כשהאב לבדו מעיד שהוא ממזר, ללא מהימן, ללא קים ליה בגויה. אלא אפילו אמו דקים ליה בגויה, אינה נאמנת: אפילו על עובר שצמעה – שלא היה לעולם בחזקה

(ט) מי שנתן רשות לשלוחו לקדש את בתו והלך הוא וקדשה, אם שלו קדמו קדושתו קדושתו. ואם של שלוחו קדמו, קדושתו קדושתו. ואם אינו ידוע, שניהם נותנים גט. ואם רצו, אחד נותן גט ואחד בוגס. וכן האשה שנתנה רשות לשלוחה לקדשה, והלכה וקדשה את עצמה, אם שלה קדמו, קדושתו קדושתו. ואם של שלוחה קדמו, קדושתו קדושתו. ואם אינו ידוע, שניהם נותנים לה גט. ואם רצו, אחד נותן לה גט ואחד בוגס:

קדושה ולא בטלה את השליח, דסברה דלמא משכח שליח אדם מיוחס מזה. ואי אשמועינן דלידה, הוה אמינא משום דאתתא דייקא ומנסבא, כי קדשה עצמה בטלה את השליח, אבל אב ללא קפיד על בתו אם תנשא לצעל כל דהו, לא בטליה לשליחות דשליח, והאי דקדים וקדשה, סבר דלמא לא משכח, כריכא:

רע"ב – (ט) וכן האשה שנתנה רשות לשלוחה – אכטריך תנא לאשמועינן באב שעשה שליח לקדש את בתו ובאשה שעשתה שליח לקדש את עצמה. דאי אשמועינן באב, ה"א אב דקים ליה ביוחסין, וכשמאל מיוחס זה קידשה לו, הוא לאמרינן דבטל את השליח, אבל אתתא ללא קים לה ביוחסין אע"ג דקדשה את עצמה לא סמכה על

(י) מי שיצא הוא ואשתו למדינת הים ובא הוא ואשתו ובניו ואמר, אשה שיצאת עמי למדינת הים הרי היא זו ואלו בניה, אינו צריך להביא ראיה לא על האשה ולא על הבנים. מתה ואלו בניה, מביא ראיה על הבנים ואינו מביא ראיה על האשה:

כשנשאה: ולא על הבנים – צננים קטנים שכרוכים אחרי אמן:

רע"ב – (י) אינו צריך להביא ראיה לא על האשה – שהיא מיוחסת, שכבר דקה

(יא) אשה נשאתי במדינת הים הרי היא זו ואלו בניה, מביא ראיה על האשה ואינו צריך להביא ראיה על הבנים. מתה ואלו בניה, צריך להביא ראיה על האשה ועל הבנים:

(יב) לא יתיחד אדם עם שתי נשים, אבל אשה אחת מתיחדת עם שני אנשים. רבי שמעון אומר, אף איש אחד מתיחד עם שתי נשים בזמן שאשתו עמו וישן עמהם בפנדיקי, מפני שאשתו משמרתו. מתיחד אדם עם אמו ועם בתו, וישן עמהם בקרוב בשר. ואם הגדילו, זו ישנה בכסותה וזה ישן בכסותו:

חק לישראל – פרשת בחוקותי יום ג'

הקטנה שמא תראה ותגיד. ומלקים על יחוד הפנויה, ועל יחוד עם העריות, חוץ מאשת איש שאין מלקין עליה שלא להוציא לעז על זניה. ומותר להתיחד עם הבהמה ועם הזכר, שלא נחשדו ישראל על הזכור ועל הבהמה: הגדילו זו ישנה בכסותה וכו' – והוא שתהיה הבת מי"ב שנה ויום א', והבן מי"ג שנה ויום א'. ובזמן שהיא צושה לעמוד לפניו ערומה, אפילו בפחות מכן ישנים הוא צבגדו והיא צבגדה:

(יג) לא ילמד אדם רוק סופרים, ולא תלמד אשה סופרים. רבי אליעזר אומר, אף מי שאין לו אשה, לא ילמד סופרים:

את זניהן אל בית הספר: אף מי שאין לו אשה – אע"פ שאינו פנוי אללא יש לו אשה ואינה שרוייה עמו לא ילמד סופרים. ואין הלכה כרבי אליעזר:

רע"ב – (יב) לא יתיחד איש אחד עם שתי נשים – מפני שדעתן קלה ושתייהן נוחות להתפתות: אבל אשה אחת מתיחדת עם שני אנשים – שהאחד בוש מחברו. ופסק ההלכה, לא תתיחד אשה אחת עם שני אנשים, וכ"פ איש אחד עם ז' נשים. אלא א"כ היו שתי הנשים כרות או יזמות, או אשה ובת בעלה, או אשה וחמותה, או אשה עם תינוקת שזודעת טעם ביאה ואינה מוסרת עצמה לביאה, לפי שאלו שונאות זו את זו, ומתיכרות זו מזו. וכן היא מתיכרת מן

רע"ב – (יג) רווק – פנוי בלא אשה: לא ילמד סופרים – לא ירגיל עצמו להיות מן הסופרים, כלומר מלמד תינוקות. מפני אמותיהן של תינוקות שמאיות אללו להביא

(יד) רבי יהודה אומר, לא ירעה רוק בהמה, ולא יישנו שני רוקים בטלית אחת. וחכמים מתירין. כל שעסקו עם הנשים, לא יתיחד עם הנשים. ולא ילמד אדם את בנו אמנות בין הנשים. רבי מאיר אומר, לעולם ילמד אדם את בנו אמנות נקיה (וקלה), ויתפלל למי שהעשר והנכסים שלו, שאין אמנות שאין בה עניויות ועשירות, שלא עניויות מן האמנות ולא עשירות מן האמנות, אלא הכל לפי זכותו. רבי שמעון בן אלעזר אומר, ראית מימיה חיה ועוף שיש להם אמנות, והן מתפרנסין שלא בצער, והלא לא נבראו אלא לשמשני, ואני נבראתי לשמש את קוני, אינו דין שאתפרנס שלא בצער, אלא שהרעותי מעשי וקפחתי את פרנסתי. אבא גרין אש צדין אומר משום אבא גרין, לא ילמד אדם את בנו, חמר, גמול, ספר, ספן, רועה, וחנוני, שאמנותן אמנות לסטים. רבי יהודה אומר משמו, החמרים, רבן רשעים, והגמולין, רבן בשרים. הספנין, רבן חסידים. טוב שברופאים, לגיהנם. והכשר שבטבחים, שתפו של עמלק. רבי נהוראי אומר, מניח אני כל אמניות שבעולם ואיני מלמד את בני אלא תורה, שאדם אוכל משכרה בעולם הזה והקרן קימת לעולם הבא. ושאך כל אמניות אינן כן. כשאדם בא לידי חלי או לידי זקנה או לידי יסורין ואינו יכול לעסוק במלאכתו, הרי הוא מת ברעב. אבל התורה אינה כן, אלא משמרתו מכל רע בנערותו ונותנת לו אחרית ותקוה בזקנותו. בנערותו מהו אומר, (ישעיה מ) וקני ה' יחליפו כח. בזקנותו מהו אומר, (תהלים צב) עוד ינובון בשיבה. וכן הוא אומר באברהם אבינו עליו השלום, (בראשית כד) ואברהם זקן, וה' ברה את אברהם בכל. מצינו ששעה אברהם אבינו את כל התורה בלה עד שלא נתנה,

חק לישראל – פרשת בחוקותי יום ג'

שְׁנַאמַר, (שם בו) עֵקֶב אֲשֶׁר שָׁמַע אֲבֹרָהֶם בְּקִלְי וַיִּשְׁמַר מִשְׁמֵרְתִּי מִצֹּתֵי חֻקֹּתַי וְתוֹרֹתַי:

ופרנסתו מהן: חמר גמל וספן – כל אלו אומנות לסטות, כשלנין דרכים נכנסים ולוקטים עצים ופירות מן הכרמים. ועוד שנסכרים לצני אדם ומעבירין על תנאס: רועה – ובהמות שלון שמעביר בהמות לרעות בשדה אחרים: חנוני – מלומד באונאה, להטיל מים ציין, ולרעות בחיטין. שחייב אדם ללמד את בנו אומנות נקיה:

רע"ב – (יד) וחכמים מתירין – והלכה כחכמים. שלא נחשדו ישראל על הזכור: כל שאומנתו צין הנשים – שמלכת אומנתו נעשית לנשים, והנשים לריכות לו: לא יתיחד עם הנשים – ואפילו עם הרבה נשים. לפי שלבן גם צו ומחפות עליו. ואילו אינש אחרינא עם שתי נשים תנן ללא, שלש וד' שפיר דמי. ורמז"ס פירש ללא שרינן אפילו משום כדי חייו להתיחד עם הנשים הואיל

גמרא – קדושין דף פב' ע"א ו-ע"ב

תנו רבנן כל שעסקיו עם הנשים סורו רע. רבי מאיר אומר לעולם ילמד אדם לבנו אומנות נקיה וקלה ויבקש רחמים למי שהעושר והנכסים שלו שאין עניות מן האומנות ואין עשירות מן האומנות אלא למי שהעושר שלו שנאמר לי הכסף ולי הזהב נאם ה' צבאות: רבי שמעון בן אלעזר אומר אם ראית מימך: תניא רבי שמעון בן אלעזר אומר מימי לא ראיתי עבי קייץ וארי סבל ושועל חנוני והם מתפרנסים שלא בצער והם לא נבראו אלא לשמשני ואני נבראתי לשמש את קוני מה אלו שלא נבראו אלא לשמשני מתפרנסים שלא בצער ואני שנבראתי לשמש את קוני אינו דין שאפרנס שלא בצער אלא שהרעותי את מעשי וקיפחתי את פרנסתי שנאמר עונותיכם הטו: רבי נהוראי אומר מניח אני כל אומנות וכו': תניא רבי נהוראי אומר מניח אני כל אומנות שבעולם ואיני מלמד את בני אלא תורה שכל אומנות שבעולם אין עומדת לו אלא בימי ילדותו אבל בימי זקנותו הרי הוא מוטל ברעב אבל תורה אינה כן עומדת לו לאדם בעת ילדותו ונותנת לו אחרית ותקוה בעת זקנותו בעת ילדותו מהו אומר וקוי ה' יחליפו כח יעלו אבר כנשרים בזקנותו מהו אומר עוד ינובון בשיבה דשנים ורעננים יהיו:

רש"י על הגמרא

שכרה צא מאליו לאורך ימים ואף לחולה ולזקן שאינו יכול לעסוק בה עכשיו אוכל מן הקודמות: שנאמר עוד ינובון בשיבה – ילמחו למח ויחייחד שכן לעת שיבתו דשנים ורעננים יהיו וגו':

סורו רע – מנהגו רעה קרבותו רע להשתדל עמו שיהא סר אליו וצא לציחו: לבי קייץ – מייבש קליעות בשדה: סבל – נושא משאות: כל אומניות – אין להן מתן שכר לאחר זמן אלא שכר המלוי להם בשעתן אבל תורה מתן

חק לישראל – פרשת בחוקותי יום ג'

זוהר – בחוקותי דף קיד' ע"ב

פָּתַח רַבִּי יֵצְחָק וְאָמַר (שיר השירים ב) דוֹמָה דוֹדֵי לְעַבְי אוֹ לְעוֹפֵר הָאֵילִים הִנֵּה זֶה וְגו'. וְכַאֲשֶׁר אֵינּוֹן יִשְׂרָאֵל, הַזְכּוֹ דְּמִשְׁכּוֹנָא דָּא לְמַהוּי גְּבִייהוּ, מִן מַלְכָּא עֲלָאָה. דָּאָף עַל גַּב דְּאֵינּוֹן בְּגִלּוּתָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲתִי בְּכָל רִישׁ יְרַחֵי וְשִׁבְתִּי וְזַמְנִי, לְאַשְׁגָּחָא עֲלֵיהוּ, וְלְאַסְתַּפְּלָא בְּהוּא מִשְׁכּוֹנָא דְּאִית לִיה גְּבִייהוּ, דְּאִיהוּ כְּסוּפָא דִּילֵיהּ:

לְמַלְכָּא דְּסִרְחָא מִטְרוּנִיתָא, אֲפָקָה מִהִיכְלֵיהּ. מָה עֲבַדְתָּ. נְטַלְתָּ בְּרָה דִּילֵיהּ כְּסוּפָא דְּמַלְכָּא, רְחִימָא דִּילֵיהּ. וּבְגִין דְּדַעְתָּא דְּמַלְכָּא עֲלָהּ, שְׂבָקִיה בִּידְחָא. בְּשַׁעְתָּא דְּסָלִיק רְעוּתָא דְּמַלְכָּא, עַל מִטְרוּנִיתָא, וְעַל בְּרָה, הָוָה סָלִיק אֲגָרִין, וְנַחֲתִית דְּרָגִין, וְסָלִיק כּוּתְלִין, לְאַסְתַּפְּלָא וְלְאַשְׁגָּחָא בֵּין נוֹקְבֵי כּוּתְלָא עֲלֵיהוּ, בֵּין דְּחָמֵי לֹזֶן, שְׂאֲרֵי בְּכִי מְאַחֲרֵי קוּסְטֵי כּוּתְלָא, וְלִבְתָּר אָזִיל לִיה:

כִּי יִשְׂרָאֵל, אָף עַל גַּב דְּאֵינּוֹן נִפְקוּ מִהִיכְלֵיהּ דְּמַלְכָּא, הֵהוּא מִשְׁכּוֹנָא לָא שְׂבָקוּ, וּבְגִין דְּרְעוּתָא דְּמַלְכָּא עֲלֵיהוּ, שְׂבָקִיה עֲמַהוּן. בְּשַׁעְתָּא דְּסָלִיק רְעוּתָא דְּמַלְכָּא קִדְשָׁא, עַל מִטְרוּנִיתָא וְעַל יִשְׂרָאֵל. סָלִיק אֲגָרִין (מקפז על הגבעות), נַחֲתִית דְּרָגִין, וְסָלִיק כּוּתְלִין, לְאַסְתַּפְּלָא וְלְאַשְׁגָּחָא בֵּין קוּסְטֵי כּוּתְלָא עֲלֵיהוּ. בֵּין דְּחָמֵי לֹזֶן, שְׂאֲרֵי וּבְכִי, הָדָא הוּא דְּכִתִּיב דוֹמָה דוֹדֵי לְעַבְי אוֹ לְעוֹפֵר הָאֵילִים לְדַלְגָּא מִכּוּתְלָא לְאִיגָרָא, וּמְאִיגָרָא לְכּוּתְלָא:

הִנֵּה זֶה עוֹמֵד אַחֵר כְּתִלְנֵהּ, בְּבִתִּי כְּנִסְיוֹת וּבְבִתִּי מְדַרְשׁוֹת מְשֻׁגָּחַת מִן הַחֲלוּנוֹת, (דודאי בי כנישתא בעיית חלונות). מְצִיץ מִן הַחֲרָכִים, לְאַסְתַּפְּלָא וְלְאַשְׁגָּחָא עֲלֵיהוּ. וּבְגִין כֵּן, יִשְׂרָאֵל בְּעוּ לְמַחְדֵּי בְּהוּא יוֹמָא, דְּאִינְהוּ יְדַעֵי דָּא, וְאָמְרֵי. (תהלים קיח) זֶה הַיּוֹם עָשָׂה יְיָ נִגְיֵלָה וְנִשְׁמַחָה בּוֹ:

הלכה – הרמב"ם הלכות תפילה פרק ה'

(ז) לא יעמוד במקום גבוה שלשה טפחים או יותר ויתפלל ולא על גבי מטה ולא על גבי ספסל ולא על גבי כסא היה בנין גבוה אם יש בו ארבע אמות על ארבע אמות שהוא שיעור הבית הרי הוא כעליה ומותר להתפלל בו וכן אם היה מוקף מחיצות מכל רוחותיו אע"פ שאין בו ארבע אמות על ארבע אמות מותר להתפלל בו מפני שאין גבהו ניכר שהרי חלק רשות לעצמו:

(ח) האומנין שהיו עושין מלאכה בראש האילן או בראש הנדבך או בראש הכותל והגיע זמן תפלה יורדין למטה ומתפללין וחוזרין למלאכתן ואם היו בראש הזית או בראש התאנה מתפללין במקומן מפני שטרחן מרובה ומה הן מתפללין אם היו עושין בסעודתן בלבד מתפללין שלש תפלות של תשעה עשר ברכות היו עושין בשכרן מתפללין הביננו ובין כך ובין כך אין יורדין לפני התיבה ואין נושאים את כפיהן:

(ט) השוויית הקול כיצד לא יגביה קולו בתפלתו ולא יתפלל בלבו אלא מחתך הדברים בשפתיו ומשמיע לאזניו בלחש ולא ישמיע קולו אלא אם כן היה חולה או שאינו יכול

חק לישראל – פרשת בחוקותי יום ג'

לכוין את לבו עד שישימיע קולו הרי זה מותר ובלבד שלא יהא בציבור כדי שלא תטרף דעתן מקולו:

לע"נ

זאב ואיים בן שרה, משה דוד בן סולטנה סוזן מלכה, גר גבריאל בן סוזן, סולטנה סוזן מלכה
בת שמואלה, דניאלה פורטונה בת רחל, צדיקה בת שרה ז"ל.